

Riina Heikkilä

Kieliviesti 40 vuotta

Kieliviesti on ruotsinsuomalainen kielilehti, jonka perustamisesta tulee tänä vuonna kuluneeksi 40 vuotta. Lehden voi siis sanoa saavuttaneen jo kultaisen keski-ään!

Lehti perustettiin, kun ruotsinsuomalainen kielenhuolto vielä kuului Ruotsinsuomalaiselle kielilautakunnalle, joka puolestaan perustettiin viisi vuotta aiemmin, vuonna 1975. Lautakunnan pitkäaikainen toiminnanjohtaja Paula Ehrnebo kertoo kirjassa *Neuvojasta neuvostoon – Ruotsinsuomalaisen kielilautakunnan historiikki*, että lehteä perustettaessa esikuvana olivat muiden kielilautakuntien julkaisut.

Lehden päätoimittajia ovat olleet Solfrid Söderlind, Erling Wände, Paula Ehrnebo, Hannele Ennab ja Riina Heikkilä. Lisäksi apuna lehden julkaisussa on ollut toimitus-

kunta, jonka jäsenet ovat vuosien mittaan vaihtuneet. 2000-luvun alussa Marja Räihä toimi lehden toimitussihteerinä. Täittäjiä ovat olleet Olavi Räihä ja Mikael Nyberg.

Lehden artikkeleja ovat kirjoittaneet sekä lautakunnan, sittemmin Kielineuvoston, henkilöstö että ulkopuoliset kirjoittajat. Eräs lehden tärkeistä tehtävistä on kertoa uudis-sanoista, ja tästä osiosta ovat jo pitkään vastanneet kollegamme Kotimaisten kielten keskuksessa Helsingissä.

1980-luku

Lehti perustettiin vuonna 1980. Aivan ensimmäisen numeron kannessa lukee Ruotsinsuomalainen kielilautakunta – Sverigefinska språknämnden ja silloisen toimipaikan osoite eli Birger Jarlsgatan 9 Tukholmassa. Lehden ensimmäisellä sivulla kerrotaan, että kyseessä

Piirros: Markku Huovila

on Ruotsinsuomalaisen kielilautakunnan tiedotuslehti. Silloinen toiminnanjohtaja Paula Moisander kirjoittaa: ”Lehden tarkoituksena on tiedottaa ruotsinsuomalaisille tulkeille, kielenkääntäjille, toimittajille ja opettajille sekä muille asiasta kiinnostuneille ruotsinsuomalaisesta kielenhuollosta, termityöstä yms. ruotsinsuomeen liittyvistä seikoista.” Kyseisessä numerossa on tietoa lautakunnasta myös ruotsiksi, jotta mahdollisimman moni saisi tietää, mikä lautakunta on. Muuten Kieliviestin tekstit ovat miltei aina olleet suomenkielisiä.

Aluksi suunniteltiin, että lehti ilmestyi vähintään kaksi kertaa vuodessa. Lehti on kuitenkin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ilmestynyt koko ajan neljästi vuodessa. Vuonna 1980 lehden tilaushinta oli 15 kruunua. Lehdellä ei ensimmäisen numeron ilmes-

tyessä myöskään ollut nimeä, joten ensimmäisessä numerossa julistettiin nimikilpailu.

Ensimmäinen numero on suhteellisen suppea, ja suuren osan tilasta vievät lehden ja lautakunnan esittely. Mukana on kuitenkin myös käännössuosituksia: saamme muun muassa tietää, että *borgarråd*-sanan käännössuositus on kunnanneuvos ja *friskvård*-sanan kunnanvaalinta. Lisäksi esitellään lehden ilmestymistä edeltävinä vuosina julkaistuja sanakirjoja ja kielenoppaita, kuten *Nykysuomen sanakirjan* 5. osa ja Kaarina Karttusen *Nykyslangin sanakirja*. Ensimmäisestä numerosta otettiin 2 000 kappaleen painos.

Lehden toinen numero ilmestyi jo Kieliviesti-nimellä. Paula Moisander kertoo kyseisen numeron esipuheessa, että nimikilpailuun tuli noin 160 nimiehdotusta, joista lautakunta valitsi voittajaksi juuri Kieliviestin.

Nimeä ehdotti ainakin viisi henkeä, jotka kaikki saivat kirjapalkinnon.

Toisessa numerossa esiteltiin muun muassa kielenhuollon tiedotuslehtiä, joista monet on nyttemmin joko lakkautettu tai jotka ovat

muuttuneet verkkojulkaisuiksi. Lisäksi lehdessä esitellään jälleen kielenoppaita ja sanakirjoja. Näin jälkeenpäin on helppo todeta, että sanakirjojen ja vastaavien julkaisujen tarve oli silloin aivan toinen kuin nykyisin, kun paljon tietoa on käytettävissä verkossa, vieläpä ilmaiseksi. Lehdessä annetaan myös käytännön ohjeita, sekä ruotsin sanan

utslagen kääntämisestä että päivämäärän merkitsemisestä.

Sanastot olivat keskeisessä osassa lautakunnan työtä, ja sanastoja julkaistiin myös Kieliviestissä. Vuoden 1987 viimeinen numero oli puhdas sanastonumero, johon koottiin kaikki lehdessä aiemmin ilmestyneet sanastot.

Lehti oli ensimmäiset vuodet mustavalkoinen ja valkokantinen, mutta vuonna 1988 kanasta tuli sininen. Kannessa oli kuvattuna myös kieliviestiä tuova kirjekyyhky, joka pysyi mukana logona 20 vuotta, aina vuoteen 2000 asti.

Vuoden 1988 ensimmäisessä numerossa kerrotaan muun muassa i-kirjaimen käytöstä -o(i)tta-verbien kirjoitusasussa, esitellään Ruotsin maakuntaeläinten ruotsin-, suomen- ja latinankieliset nimet sekä julkaistaan työmarkkinasanoja.

Lautakunta oli tällöin myös jo muuttanut Tukholman Södermalmille Lundagatanille yhdessä Ruotsin kielilautakunnan kanssa. Ruotsinsuomalainen kielilautakunta vuokrasi koko olemassaolonsa ajan toimitilat Ruotsin

kielilautakunnalta. Lehteen oli lisätty myös ruotsinkielinen tiivistelmä, joka on edelleen mukana. Ensimmäisen ilmestymisvuosikymmenen ajan lehden tilaajamäärä kasvoi koko ajan ollen enimmillään noin 1 100.

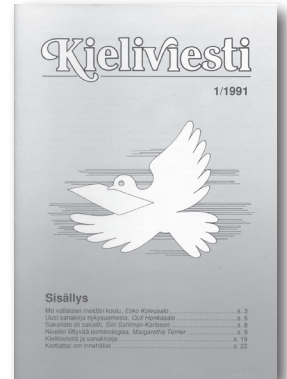
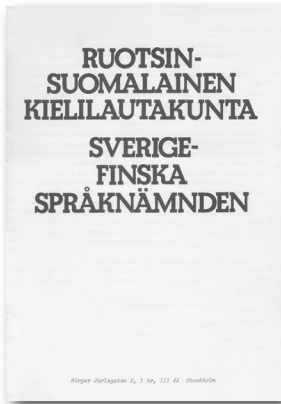
1990-luku

Vuoden 1991 ensimmäinen Kieliviesti on edelleen sinikantinen ja lehden kannessa komeilee kirjekyyhky. Lehdessä on mukana muun muassa juttuja sanakirjoista ja saksati-sanasta sekä lääketieteen terminologiaa esittelevä sanasto.

Vuonna 1996 lehden ykkösnumerossa on artikkeleita muun muassa ruotsinsuomalaisesta kirjallisuudesta ja siitä, voiko ruotsinsuomen katsoa olevan oma kielimuoto tai voiko se sellaiseksi muodostua. Keskustelua kielestä on Kieliviestin toimituksessa aina rohkaistu, mutta koska lehti ilmestyy vain neljästi vuodessa, on keskustelu yleensä kuivunut kokoon parissa numerossa. Säännöllisen epäsäännöllisesti ilmestyvällä

Kysymyksiä ja vastauksia -palstalla on kysytty muun muassa, mitä *allemansrätten* (jokamiehenoikeus) on suomeksi ja kuinka monelle kielelle Kalevala on käännetty. (Vuonna 1996 Kalevala oli käännetty 45 kielelle, kokonaan tai osittain.) Viimeksi mainittu kysymys on hyvä esimerkki siitä, kuinka suomen kielen huoltajat toisinaan saavat toimia eräänlaisena yleisenä tietotoimistona. Kielineuvonnasta on kysely ja kysellään edelleen tietoa mahdollisuuksista suomen opiskeluun, vinkkejä oppikirjoista ja niin edelleen.

1990-luvulla lautakunta ja Kieliviesti

Sisällys	
Yleinen kielenoppi: Pasi Koskela	4-5
Uusi sanasto: Kirjokyyhky, Outi Pöykkö	4-5
Sanastoja alasta: Sirj Salmela-Korhonen	4-5
Kuusiin liittyä terminologia: Margaretha Tenor	4-5
Kielineuvonnan toiminta	4-19
Kokousraportti	1-22

muuttivat Tukholman Bjurholmsgatanille. Lehden vuosikerta maksoi vuosikymmenen alussa 60 kruunua, mutta vuosikymmenen loppupuolella hinta oli jo kaksinkertaistunut.

2000-luku

Vuonna 2000 Kieliviesti ilmestyi kolmesti, sillä vuoden viimeinen numero oli kaksoisnumero juhluvuoden kunniaksi. Juhlanumeron esipuheessa silloinen päätoimittaja Paula Ehrnebo kirjoittaa: ”Ruotsinsuomalainen kielilautakunta on täyttänyt 25 vuotta ja Kieliviestikin ilmestynyt jo 20 vuotta. Ne ovat saavutuksia, joista lautakunnan itsensä samoin kuin kaikkien ruotsinsuomalaisten kannattaa olla ylpeitä.”

2001-vuoden ensimmäisessä numerossa esitellään muun muassa ruotsinsuomalaisia lehtiä. Paperipainoksina, säännöllisesti ilmestyviä lehtiä oli silloin vielä 11, Kieliviestin lisäksi! Lisäksi ainakin kolmessa pääosin ruotsinkielisessä lehdessä oli suomalainen sivu tai suomalaisia sivuja, ja muutamia verkkolehtiä oli myös alkanut ilmestyä. Tilanne on sen jälkeen muuttunut suuresti.

Vuonna 2001 lehden ulkoasua uudistettiin niin, että muun muassa koosta tuli suurempi. Ensimmäisinä vuosikymmeninä Kieliviestissä ei juurikaan julkaistu kuvia, muutamia valokuvia lukuun ottamatta. Mutta vuodesta 2001 alkaen taitelija Markku Huovila on piirtänyt lehden jonkin artikkelin, yleensä pääartikkelin, aiheeseen liittyvän piirroksen. Huovilan piirrokset Kieliviestiin koottiin yhteen kirjaksi *Kielikuvat* vuonna 2015, kun ruotsinsuomalainen kielityö täytti 40 vuotta.

Vuonna 2006 Ruotsinsuomalainen kielilautakunta lakkautettiin, ja sen toiminta siirrettiin Kielineuvostoon. Kieliviesti 2/2006 oli

viimeinen Ruotsinsuomalaisen lautakunnan julkaisema numero. Kieliviestin ilmestymiseen ja sisältöön organisaatiomuutos ei juurikaan vaikuttanut. Enemmänkin sisältöön ovat vaikuttaneet muut seikat. Kuvia on lehdessä julkaistu tällä vuosituuhannella huomattavasti aiempaa enemmän. Sanastoja lehdessä julkaistaan edelleenkin, mutta ei yhtä paljon kuin aiemmin, koska nykyisin sanastot ovat kätevästi käytettävissä verkossa, vieläpä maksetta. Digitalisaatio on siis vaikuttanut tässäkin.

Myös vuosi 2009 oli virstanpylväs Kieliviestin historiassa, samoin meänkielen. Silloin lehteen tulivat mukaan meänkieliset sivut. Numerosta 3/2009 alkaen lehdessä on julkaistu meänkielisiä artikkeleita, ja meänkieliosion sivumääräksi on vakiintunut neljä sivua. Kieliviestin ensimmäisessä meänkielisessä artikkelissa kerrotaan Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitoksen meänkielisestä työstä.

2010-luku

Numerossa 1/2011 päätoimittajana oli lautakunnan pitkäaikainen työntekijä Hannele

Ennab, joka kirjoittaa lehden esipuheessa: ”Viimeksi lehden ulkonäköä muutettiin vuonna 2001, jolloin mm. koko vaihdettiin suurempaan. Nyt lehden ulkonäköä muutettiin niin, että se vastaa paremmin Kielineuvoston muiden julkaisujen graafista ilmettä.” Kieliviesti ilmestyi ruskeakantisena vuoden 2011, mutta jo silloin mukana oli nyttemmin jo tunnuksiksi muodostunut ympyräkuvio. Vuonna 2011 ulkoasusta vastasi Olavi Rähä.

Tässä numerossa kerrotaan muun muassa suomen kielen hallintoalueen laajenemisesta, Ruotsinsuomalaisten Keskusliiton Suomek-

sil-hankkeesta sekä raportista kansallisten vähemmistökielten tuntemuksesta. Kielipoliitikka on siis tullut näkyvästi mukaan lehden sisältöön, mikä liittyyne siihen, että suomi on saanut kansallisen vähemmistökielen aseman Ruotsin saatua kielilain ja lain kansallista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä. Lehdessä esitellään myös poliisilaitoksen toimintaan liittyvää sanastoa ja kerrotaan, että meänkielisten sivujen toimittajaksi on saatu Regina Veräjä.

2010-luvulla lehden ulkoasu on jälleen muuttunut ja myös lehden koko on pienentynyt. Sivumääräksi on vakiintunut 36, kannet mukaan lukien. Kannen vihreä väri on aluksi kirkkaampi, myöhemmin harmahtavan vihreä. Ulkoasusta vastaa Mikael Nyberg.

Numerossa 1/2012 on muun muassa artikkelit suomen kielen toistokonstruktioista ja suomen kielen verkko-opetuksesta. Lisäksi esitellään koulualan sanastoa. Uudissanoina esitellään sanat soppari

– sopimus, sote-alue – yhteisten sosiaali- ja terveydenhoitopalveluiden alue ja toimari – toimitusjohtaja.

Numerossa 3/2014 saadaan tietoa Helsingin slanginimistä kaupallisessa käytössä ja Suomen kielitilastoista – siis Suomeen liittyviä artikkeleita. Kieliviestissä onkin koko ilmestymisajan julkaistu niin Suomessa, Ruotsissa kuin muuallakin asuvien kirjoittajien tekstejä, jotka yleensä käsittelevät suomen kieltä, mutta toisinaan myös esimerkiksi suomen sukukieliä tai suomenkielistä kirjallisuutta.

Vuosikymmenen alussa meänkieliosuuden toimittamisesta vastasi Inga-Britt Uu-

sitalo, mutta kun Kielineuvostoon saatiin meänkielihuoltaja, Elina Kangas, vastuu meänkielestä siirtyi hänelle.

Vuonna 2012 Kielineuvosto ja Kieliviesti sen mukana muutti jo kolmannen kerran Tukholman Södermalmilla, tällä kertaa Alsnögatanille.

2020-luku

Tässä jutussa on mainittu muutamia esimerkkejä lehden sisällöstä vuosien varrelta, mutta muutamia artikkeleita on myös luettavissa maksutta verkossa. Vuonna 2020 on ilmestynyt neljä Kieliviestin numeroa ja ainakin ensi vuoden lehti ilmestyy paperijulkaisuna. Saa nähdä, kuinka kauan voimme jatkaa paperilehden julkaisua. Kuten sanottu, monet muut lehdet, myös kielilehdet, ovat muuttuneet sähköisiksi julkaisuiksi ja osa on jopa lakkautettu. Toisaalta on myös päinvastaista kehitystä, mistä ruotsalainen paperijulkaisu *Språktidningen*-lehti on elinvoimaisuudellaan ilahduttava esimerkki.

Kieliviesticstä on järjestetty muutamia kyselyitä vuosien mittaan, ja niiden perusteella tiedämme, että lehteä arvostetaan. Lehden tilaajamäärä on kuitenkin laskenut näiden 40 vuoden aikana: parhaimmillaan tilaajamäärä oli yli tuhat, kun se nyt on vain muutama sata. On kuitenkin hyvä muistaa, että tilaajamäärä ei välttämättä ole sama kuin lukijamäärä. Lehti saattaa saavuttaa useampia lukijoita esimerkiksi kirjastojen tilausten ansiosta.

Toivon omasta puolestani ja kaikkien muiden Kieliviestiiä tehneiden puolesta, että lehdestä on ollut iloa ja hyötyä ja että se saa olla ilona ja hyötynä myös jatkossa! 📖

Kirjoittaja toimii suomen kielen huoltajana Kielineuvostossa. Kieliviestin päätoimittaja hän on ollut vuodesta 2013 alkaen.

